

Catalina BONNÍN. **Aurora Bertrana. L'aventura d'una vida.**

Introducció d'Isabel Segura. Edició i epíleg de Glòria Granell. Il·lustracions de Lourdes Ral. *Girona: Diputació, (Josep Pla, núm. 13), 2003, 255 p.*

Maribel GÓMEZ. **Aurora Bertrana. Encís pel desconegut.**

Barcelona: Pòrtic (Dones del XX, 13), 2003, 125 p., 11,95 €

L'any passat, en pocs mesos, van aparèixer aquestes dues biografies d'Aurora Bertrana: una part de la tesi doctoral de Catalina Bonnín i un treball de divulgació de Maribel Gómez. Les memòries de l'autora són, en ambdós casos, la font principal d'informació. Per l'ús que les estudioses en fan, hauria valgut més reeditar-les directament.

Ens trobem, en essència, davant de reproduccions reduïdes de l'original. L'estructura de les dues obres ho evidencia mitjançant la desproporció interna: hi ha molts més capítols dedicats al període de 1892-1949 que al de 1950-1974. Tot i que el primer abasta gairebé el doble d'anys, Bertrana va néixer tard com a escriptora (el 1923, amb «Impressions d'una estudianta», trameses des de Ginebra a *La Veu de Catalunya* –una dada, per cert, absent en les biografies–) i va publicar força més llibres de 1950 en endavant que no pas fins al 1949. El fet que la seva narració autobiogràfica es tanqui aquest any, per tant, determina els estudis de Bonnín i de Gómez sense cap altra justificació. I és que Bertrana domina de punta a punta els discursos de l'una i de l'altra. No solament abunden les citacions; la informació, la visió i les interpretacions

són massa sovint les de la gironina. Ressorgeix fonamentalment, així, allò que els subtítols de les biografies feien témer: l'aventurera fascinada pel desconegut, la dona rebel i avançada al seu temps, la intel·lectual independent subjecta a les injustícies... És a dir, allò que ja coneixíem, i de primera mà: la imatge pública construïda per l'autora.

Malgrat les dificultats de seguir les passes d'una dona que va viure en països diversos, que va viatjar molt i que va patir la Guerra Civil i l'exili; i malgrat que les memòries són un document bàsic amb relació a qualsevol persona pública, res no justifica prescindir de la recerca que ha de fonamentar els estudis historioliteraris, fins i tot si són divulgatius. Certament, Bonnín i Gómez incorporen dades procedents de la correspondència i d'altres deus (la consulta del Fons Bertrana i les cartes a Lluís Nicolau d'Olwer, de manera remarcable, han donat els seus fruits), però els manquen les hores d'hemeroteca i la metodologia imprescindibles per al treball rigorós. En aquest sentit, l'aportació de les biògrafes no va gaire més enllà de la troballa escadussera o de l'aprofitament bibliogràfic, reconegut (Bonnín) o, molt pitjor, sense consignar (al capítol

«Una intel·lectual moderna», per exemple, Gómez beu sobretot d'una ponència presentada el 1999 a Girona que ni esmenta ni inclou específicament entre les referències). La falta de contrast del relat bertranià esdevé, en conseqüència, un problema recurrent.

Val a dir que quan disposa de documentació Gómez sap treure'n profit (cosa que fa lamentar més les limitacions de la seva feina des d'aquest punt de vista). A l'aprofitament adequat dels documents s'afegeixen una selecció correcta de les dades i una considerable capacitat d'anàlisi, i això en un llibre, recordem-ho, destinat al públic general. Tot plegat converteix la seva biografia, malgrat els defectes, en un treball força més recomanable que el de Bonnín. Aquesta mallorquina és una apassionada de la vida i de l'obra de Bertrana, i hi ha concentrat molts esforços (li devem una dada clau: la veritable data de naixement de l'escriptora); tanmateix, és víctima de confusions greus, delata una idea prou dubtosa del que és la investigació i sofreix les marrades metodològiques i conceptuals consegüents.

Encara que afirma que les memòries de Bertrana «formen part de la construcció del “jo” biogràfic i que tota informació [hi] passa pel sedàs de la interpretació des de l'experiència de la maduresa» (p. [17]), Bonnín es dedica essencialment a resumir-les, incloent anècdotes sense cap interès en el marc del que hauria de ser un treball acadèmic. A pesar que la síntesi

millora respecte de la tesi gràcies a la incorporació de bibliografia i documentació noves, l'estudiosa segueix sense tenir clars els criteris que haurien de presidir la biografia que pretén estar confegint. Breu: es creu la narració de Bertrana a ulls clucs. Fins que arriba, és clar, al període que l'autobiografia no abasta: els quatre darrers capítols, necessàriament articulats amb les dades obtingudes de les cartes, de la premsa i de les entrevistes personals, i que són molt més interessants que els quinze anteriors i apunten el camí que caldria haver seguit des del principi: el de la veritable recerca.

L'existència del miler i mig de pàgines de *Memòries fins al 1935* (1973) i *Memòries del 1935 fins al retorn a Catalunya* (1975) fa que la paràfrasi de Bonnín assumeixi el galdós paper de la perifrasa. Ni l'una ni l'altra, que quedí clar, mai no basteixen un estudi

comme il faut. Tampoc no poden substituir la literatura: encara que suposin més hores de lectura, sempre preferirem els originals als sucedanis; siguin de la mena que siguin. Amb les bones intencions, la passió i la voluntat divulgativa es poden fer moltes coses; però la investigació historicoliterària –destinada al gran públic o als especialistes, és igual– també exigeix altres virtuts.

Maria Orfila

